Zbigniew Zwoliński
Instytut Paleogeografii i Geoekologii
Uniwersytet im. Adama Mickiewicza, Poznań

WARSZTATY GEOMORFOLOGICZNE SPITSBERGEN 2003

Przygotowania do Międzynarodowego Roku Polarnego 2007-2008 trwają na różnych polach działalności naukowej społeczności polarnej. Na Spitsbergenie odbyły się Warsztaty Geomorfologiczne Stowarzyszenia Geomorfologów Polskich w dniach 10-21 lipca 2003 r. Uczestnikami warsztatów byli przedstawiciele ośrodków akademickich z Brna, Kielc, Krakowa, Łodzi, Poznania, Sosnowca, Torunia, Wrocławia. Łącznie uczestniczyło 30 osób. Kierownikiem naukowym warsztatów był prof. dr hab. Andrzej Kostrzewski, a kierownikiem organizacyjnym – dr Zbigniew Zwoliński. Organizatorem warsztatów było Stowarzyszenie Geomorfologów Polskich a współorganizatorami były Komitet Badań Polarnych Polskiej Akademii Nauk, Klub Polarny Polskiego Towarzystwa Geograficznego przy współudziale Katedry Geomorfologii Uniwersytetu Śląskiego, Zakładu Badań Polarnych i Morskich Polskiej Akademii Nauk, Zakładu Geoekologii Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza, Zakładu Geomorfologii Uniwersytetu Marii Curii-Skłodowskiej, Zakładu Kriologii i Badań Polarnych Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, Zakładu Meteorologii i Klimatologii Uniwersytetu Wrocławskiego, Zakładu Mineralogii, Petrografii i Geochemii Akademii Górniczo-Hutniczej, Zakładu Paleontologii i Stratygrafii Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza

Tematem warsztatów było funkcjonowanie dawnych i współczesnych geoekosystemów Spitsbergenu. Wyspa ta stwarza dogodne warunki do prowadzenia studiów paleogeograficznych i aktualistycznych, dających wyraźne poglądy na rozwój i kształtowanie krajobrazów polarnych. Realizacja programu naukowego warsztatów miała w dużym skrócie następujący przebieg:

10.07 – wylot z Warszawy Scandinavian Airlines do Oslo przez Kopenhagę; następnie liniami Braathens do Longyearbyen – stolicy Archipelagu Svalbard;

11.07 – zaokrętowanie na statku szkolno-badawczym *Horyzont II* Akademii Morskiej w Gdyni, zwiedzanie Longyearbyen, wizyta na Uniwersytecie Svalbardzkim (UNIS), wieczorem opuszczenie fiordu Advent i rejs do fiordu Bille;
12.07 – zejście na ląd w Petuniabukta, wizyta w Skottehytta – bazie letniej Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza, przejście doliną Elby na lodowiec Ebba, rejs w kierunku Cieśniny Forland,
13.07 – zejście na ląd w Kaffiøyrze, wizyta w stacji Uniwersytetu im. Mikołaja Kopernika, umieszczenie pamiątkowej tabliczki z okazji 65 rocznicy polskiej wyprawy na Ziemię Oskara II, w której brał udział m.in. geomorfolog prof. Mieczysław Klimaszewski, przejście tundrą na lodowiec Waldemara, powrót przez strefę marginalną lodowca Aavatsmarka; sondowanie głębokości Zatoki Kornbeak przed klifem lodowca Aavatsmarka, rejs do fiordu Kongs;
14.07 – postój w Ny-Ålesund, wizyta w Kings Bay AS i Stacji Badawczej Sverdrup Norweskiego Instytutu Polarnego, wizyta na posterunku hyrometrycznym NVE na rzece Bay, zwiedzanie miasteczka, przekroczenie 79°N, rejs w kierunku Horsundu;
15.07 – po minięciu lodowca Torella zrzucenie kotwicy w Isbjornhamnie, wizyta w Polskiej Stacji Polarnej w Horsundzie, zapoznanie z badaniami Instytutu Geofizyki PAN oraz Uniwersytetu Śląskiego: przejście do Ogródka Środonia i podnóżem Ariekamen do niezlodowaconej zlewni potoku Fugle; postój przed czołem lodowca Hansa;
16.07 – zejście na ląd części grupy na Cyplu Baranowskiego, przejście na Przylądek Wilczka, pobyt w Polskiej Stacji Polarnej w oczekiwaniu na transport powrotny, ewakuacja grupy bombardierem z obcego statku; postój przed czołem lodowca Hansa;
17.07 – zejście na ląd u podnóża lodowca Hansa, przejście strefy brzeżnej lodowca Hansa, rejs w głąb fiordu Hornsund – widoki na lodowce: Stor, Horn, Mendelejew, Chojmakow, wpłynięcie do fiordu Samarin z lodowcami; postój przed czołem lodowca Hansa;
18.07 – zejście na ląd 3-osobowej grupy do Hytteviki - stacji Uniwersytetu Wrocławskiego, przepłynięcie do Gåshamna, zejście na ląd przed Konstantinowką, dojście sandrem przed czoło lodowca Gås; rejs do fiordu Bellsund
19.07 – zejście na ląd w Calypsobyen, wizyta w stacji Uniwersytetu im. Marii Curie-Skłodowskiej, przejście na terasy morskie Calypsostranda, do strefy marginalnej lodowca Scotta i Renarda, rejs do fiordu Grøn;
20.07. – postój w Barentsburgu, spotkanie z prof. Zingerem, wizyta w osadzie górniczej, wizyta konsula Rosji na statku, przepłynięcie do Longyearbyen;
21.07 – wyokrętowanie, wylot do Warszawy z lądowaniami w Oslo i Kopenhadze.

Dla uczestników warsztatów został przygotowany przewodnik terenowy, którego wersję elektroniczną można uzyskać pod adresem http://www.sgp.org.pl/. Każdego dnia odbywały się objaśnienia terenowe prezentowane bądź przez uczestników warsztatów bądź przez członków wypraw regionalnych. Ponadto odbywały się wykłady przedstawione przez prof. prof. M.Grzesia, J.Janię, A.A.Marsza, M.Pulinę i J.Szupryczyńskiego, oraz dr P.Głowackiego, W.E.Krawczyk, J.Pereymę i Z.Perskiego. Podsumowaniem objaśnień i wykładów były dyskusje, które umożliwiły uczestnikom warsztatów w pełni zapoznać się z problematyką polskich badań spitsbergeńskich. Uzupełnieniem wielu dni były przegląd filmów spitsbergeńskich i opowieści polarne. Dla neofitów został przeprowadzony chrzest polarny. Logistyczne wsparcie SSB *Horyzont II* okazało się najlepszym z możliwych do przyjęcia.

Organizatorzy składają bardzo serdeczne podziękowanie uczestnikom za ich udział w Warsztatach Geomorfologicznych SPITSBERGEN 2003. Szczególne podziękowania kierujemy do autorów tekstów, wykładowców, przewodników terenowych oraz dyskutantów, których twórczy wkład podniósł rangę Warsztatów. Wszystkim z Państwa dziękujemy za stworzenie sympatycznej i naukowej atmosfery w czasie Warsztatów. Składam także podziękowanie osobom i instytucjom współpracującym, a przede wszystkim dr Piotrowi Głowackiemu za nieocenioną pomoc w organizacji przebiegu warsztatów bezpośrednio w terenie, załodze statku SSB Horyzont II na czele z kpt R.Matulewskim oraz firmom NAVIGA i BRENDA za wsparcie logistyczne i sponsoring.